

Sygn. akt IV Ka 637/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2015 roku.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący SSO Ireneusz Grodek

Sędziowie SO Tomasz Ignaczak

SO Agnieszka Szulc-Wroniszewska (spr.)

Protokolant sekr. sądowy Dagmara Szczepanik

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Piotrkowie Trybunalskim Izabeli Stachowiak

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2015 roku

sprawy **K. S.**

oskarżonej z art.270§1 kk

z powodu apelacji wniesionej przez oskarżoną

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie

z dnia 23 września 2014 roku sygn. akt II K 1474/13

na podstawie art. 437§2 kpk i art. 438 pkt 2 kpk **uchyla zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonej K. S. i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bełchatowie.**

Sygn. akt IV Ka 637/14

UZASADNIENIE

K. S. została oskarżona o to, że w dniu 10.09.2013r. w B. woj. (...) w dokumencie wpłaty rat podrobiła podpis wpłacającej ratę pożyczki w kwocie 100 zł. K. D. w celu przedłożenia go jako autentyczny do rejestru dokumentującego wpłatę raty pożyczki udzielonej przez (...) S.A. tj. o przestępstwo określone w art. 270 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Bełchatowie wyrokiem z dnia 23 września 2014 roku w sprawie II K 1474/13 warunkowo umorzył postępowanie karne w stosunku do oskarżonej K. S. na okres próby 1 roku odnośnie zarzucanego jej czynu, uznając, że polegał on na tym, iż w dniu 10 września 2013 roku w B. woj. (...) w dokumencie nr (...) pokwitowanie wpłaty rat z tytułu pożyczki pieniężnej w związku z zawartą w dniu 02 września 2013 roku umową nr (...) przez K. D. z (...) S. A., wpłacając ratę pożyczki w kwocie 100 złotych za K. D. podrobiła jej podpis w obecności pracownika (...) S. A. w celu przedłożenia tak sporządzonego pokwitowania jako autentycznego do rejestru dokumentującego wpłatę raty pożyczki udzielonej przez (...) S. A. oraz przyjmując, że czyn stanowi wypadek mniejszej wagi i wyczerpuje dyspozycję art. 270 § 1 i § 2 a k.k.

Zasądził od oskarżonej na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej kwotę 100,00 złotych tytułem świadczenia pieniężnego.

Zasadził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60,00 złotych tytułem opłaty oraz kwotę 120 złotych tytułem zwrotu wydatków poniesionych w sprawie.

Apelację od tego wyroku wniosła na swoją korzyść, skarżąc wyrok w całości, oskarżona K. S..

Apelacja wywiedziona z podstawy art. 438 pkt 1, 2 i 3 k.p.k., zarzuciła zaskarżonemu orzeczeniu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego (bez wskazania którego z przepisów prawa materialnego dotyczy podniesiony zarzut);

2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj.:

- art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez brak wydania wyroku uniewinniającego w sytuacji, gdy oskarżona nie popełniła przestępstwa,

- art. 6 k.p.k. poprzez rażące naruszenie prawa do obrony, wyrażające się przeprowadzeniem tak postępowania przygotowawczego, jak i sądowego bez jakiegokolwiek zawiadomienia oskarżonej o terminach przeprowadzanych w sprawie czynnościach procesowych i bez umożliwienia złożenia jej wyjaśnień w sprawie;

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że oskarżona sfałszowała w dniu 10 września 2013 roku dokument wpłaty 100 złotych podpisując się na nim za K. D. podczas, gdy K. S. nie ma żadnej wiedzy na temat owego dokumentu i nie dopuściła się jego sfałszowania, jak również nie wykonała żadnej z pozostałych czynności przypisanych jej osobie w pisemnym uzasadnieniu oskarżonej tj. skontaktowanie się M. D. (1), kierowanie pojazdem z M. D. (1) jako pasażerem do miejsca zamieszkania K. D., uczestnictwo w zawarciu umowy pożyczki przez K. D., odebranie od w/w kwoty 100 złotych celem jej wpłaty za K. D. przedstawicielce banku (...) S.A.

W konkluzji oskarżona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie od stawianego zarzutu, ewentualnie z ostrożności procesowej o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Na rozprawie apelacyjnej oskarżona popierała własną skargę apelacyjną i wnioski w niej zawarte. Dodatkowo oświadczyła, iż w grudniu 2013 roku przez pewien czas jej znajoma M. D. (2) dysponowała dowodem osobistym oskarżonej oraz po okazaniu wszystkich dokumentów załączonych do sprawy, a noszących podpis (...), zaprzeczyła, by jakkolwiek z podpisów faktycznie był jej autorstwa.

Prokurator przyłączył się do wniosku oskarżonej o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego jej rozpoznania sądowi rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja oskarżonej okazała się zasadna w takim stopniu, że w wyniku jej uwzględnienia powstały podstawy do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Bełchatowie.

Ponieważ ocena zarzutów merytorycznych poniesionych w apelacji, dotycząca sprawstwa oskarżonej jest aktualnie przedwczesna, Sąd Okręgowy ograniczy się tylko do wskazania uchybień, które spowodowały uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, że rację mają skarżąca zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa do obrony. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 6 k.p.k. oskarżonemu przysługuje prawo do obrony, w tym prawo do zaznajomienia z treścią stawianego zarzutu i umożliwienia złożenia wyjaśnień, jak również do zawiadomienia o terminie każdej czynności procesowej prowadzonej z jego udziałem. Komentowany przepis konstytuuje zasadę prawa do obrony, która ma charakter zasady konstytucyjnej. Według art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Oprócz tego

powyższa zasada wynika także z szeregu aktów prawa międzynarodowego, które obowiązują na terenie RP (np. art. 6 ust. 3 lit. c EKPC oraz art. 14 ust. 3 lit. b MPPOiP). Jest to jedna z fundamentalnych zasad prawa karnego. Prawo do obrony oznacza, iż oskarżony ma możliwość odpierania przedstawionych zarzutów, kwestionowania przemawiających przeciwko niemu dowodów, także przedstawiania dowodów na poparcie własnych twierdzeń, przy czym może tego dokonywać samodzielnie, bądź przez ustanowionego w sprawie obrońcę. Prawo do obrony obejmuje wszystkie dopuszczalne przez przepisy prawa czynności podejmowane w interesie oskarżonego, zarówno przez niego samego, jak i przez inne osoby (obrońca), które zmierzają do odparcia oskarżenia lub odpowiedzialności cywilnoprawnej albo do odpowiedniego zmniejszenia jego odpowiedzialności, a także zmniejszenia wszelkich uciążliwości procesowych. W szczególności przejawia się ono obecnością oskarżonego na rozprawie głównej i prawem do składania wyjaśnień (art. 175 § 1 k.p.k.). Naruszenie tej reguły prowadzi do pogwałcenia art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 6 EKPC wytyczającego standard rzetelnego procesu (por. P. Hofmański, Europejska Konwencja, s. 242-243; wyr. ETPC z 27.2.2001 r. w sprawie Nr 33354/96 Luca v. Włochy, Reports 2001-II; wyr. ETPC z 8.2.2000 r. w sprawie Nr 35396/00 Stefanelli v. San Marino Reports 2001-II). Naruszenie obowiązku zapewnienia oskarżonemu możliwości osobistego uczestniczenia w rozprawie głównej i obrony na niej swoich praw oraz interesów trzeba ocenić jako uchybienie o charakterze rażącym.

Przepisy zezwalające na rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego mają charakter wyjątkowy, a więc mogą znaleźć zastosowanie tylko wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że nieobecność ani nie ograniczy prawa do obrony oskarżonego, ani w inny sposób nie wpłynie ujemnie na prawidłowość wyrokowania. Jeśli strona oskarżana nie była w ogóle reprezentowana w fazie procesu sądowego bez możliwości wyrażenia swej woli w tym zakresie, mamy do czynienia z uchybieniem, które mogło wywrzeć istotny wpływ na treść wyroku – tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.5.2011 r., sygn. IV KK 119/11 (Legalis). Potwierdzeniem tego stanowiska, w szczególności co do możliwości zastosowania reguł wynikających z art. 377 § 3 k.k., na który powołał się sąd rejonowy, jest także wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z 2013-08-08, III KK 254/13 (Legalis), zgodnie z którym: „Prowadzenie rozprawy bez udziału oskarżonego, w oparciu o przepis art. 377 § 3 KPK, w razie jego niestawiennictwa jest możliwe tylko wówczas, gdy oskarżony został osobiście zawiadomiony o terminie rozprawy (art. 132 § 1 KPK). Wymóg „osobistego” zawiadomienia o terminie rozprawy sprawia, iż w przypadku innych form „nieosobistego” zawiadomienia o terminie: pośredniego lub zastępczego (art. 132 § 2 i 3 KPK i art. 133 KPK) (jakkolwiek w ogóle procesowo skutecznych i wystarczających do stwierdzenia faktu powiadomienia) brak jest warunków do skorzystania z możliwości przewidzianej w art. 377 § 3 KPK, a tym samym i prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego.”

Sąd Okręgowy zważył, że - choć wydawałoby się to wręcz nieprawdopodobne - faktycznie w przedmiotowej sprawie oskarżona K. S. nie była zawiadomiona o jakiegokolwiek czynności procesowej przeprowadzonej w swojej sprawie: w żadnej czynności procesowej, wbrew swojej woli, nie uczestniczyła, nie została zawiadomiona prawidłowo o terminach wszystkich z przeprowadzonych rozpraw, co więcej nie była także zapoznana z treścią stawianego jej zarzutu popełnienia przestępstwa i nie mogła co do niego złożyć jakichkolwiek wyjaśnień. Na powyższe ustalenia w zakresie naruszenia prawa do obrony pozwalają zgromadzone w sprawie dowody, w szczególności załączone akta spraw: II K 621/14 i II K 1238/14.

Sąd Okręgowy zważył, że sama oskarżona złożyła do organów ścigania zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa w sprawie „podawania się” za nią przez inną osobę w przedmiotowym postępowaniu. Jak wynika z załączonych do sprawy akt o sygnaturze II K 1238/14 Sądu Rejonowego w Bełchatowie owo zawiadomienie zakończyło się postawieniem M. D. (2) w stan oskarżenia. Oskarżyciel zarzucił tej osobie, iż w okresie czasu **od 25 października 2013 roku do 16 września 2014 roku** w B. biorąc udział w czynnościach procesowych w KPP w B. w postępowaniu (...) tworzyła fałszywe dowody i podstępne zabiegi, kierując w ten sposób oskarżenie przeciwko K. S. (art. 235 k.k.) oraz działając ze z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach czasu, posługując się dowodem osobistym oskarżonej przedkładała jako autentyczne podrobione pisma do Sądu Rejonowego w Bełchatowie oraz w tym samym czasie i miejscu odbierała kierowaną do pokrzywdzonej korespondencję podrabiając podpis K. S. na zwrotnych potwierdzeniach odbioru (art. 270 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.). W sprawie tej oskarżona M. D. (2) przyznała się do popełnienia zarzucanych jej czynów i złożyła wniosek o dobrowolne poddanie się karze.

Aktualnie sprawa jest w toku. Tym nie mniej powyższe pozwalają na ustalenie na potrzeby niniejszego postępowania, iż oskarżona K. S. faktycznie wbrew swojej woli została pozbawiona możliwości podejmowania jakiegokolwiek obrony swojej osoby przed zarzutem dotyczących sfalszowania dowodu wpłaty w dniu 10 września 2013 roku. Natomiast samo sfalszowanie podpisu K. D. na dowodzie wpłaty z dnia 10 września 2013 roku, będące przedmiotem niniejszej sprawy, niestety nie zostało objęte postępowaniem w sprawie II K 1238/14 (tego wątku nie badano).

Sąd odwoławczy z urzędu uzupełnił materiał dowodowy poprzez załączenie akt sprawy II K 1238/14, jak również II K 621/14 (wszystkie prowadzone przez Sąd Rejonowy w Bełchatowie). Powyższe miało na celu między innymi ustalenie, czy już na obecnym etapie postępowania istnieje możliwość merytorycznego zakończenia sprawy poprzez potwierdzenie bądź wykluczenie sprawstwa oskarżonej K. S. odnośnie zdarzenia z dnia 10 września 2013 roku. Żadna z załączonych spraw nie dotyczy jednak zdarzenia z tego dnia, w szczególności żaden z dowodów w niej zgromadzonych nie odnosi się do niego bezpośrednio. Załączone akta sygn. II K 621/14 potwierdzają, że M. D. (2) już wcześniej, bo w dniu 26 lipca 2013 podrobiła podpis K. S. na innej umowie pożyczki nr (...). Z akt sygn. II K 1238/14 wynika natomiast, że w/w przyznała, iż w okresie czasu od 25.10.2013 roku do 16.09.2014r. w toku czynności prowadzonych w KPP W B. i w Sadzie Rejonowym w Bełchatowie tworzyła fałszywe dowody oraz „podawała” się za K. S.. Sąd Okręgowy zważył, że M. D. (2) w sprawie II K 1238/14 nie wyjaśniała jednak dlaczego dopuszczała się takich zachowań, odnosząc swoje zachowanie podszywania się za koleżankę do kredytu wziętego na jej konto w lipcu 2013 roku (czyli zarzutu ze sprawy II K 621/14). Nie odniosła się w natomiast żaden sposób do ewentualnego sfalszowania w dniu 10 września 2013 roku dokumentu wpłaty kwoty 100 złotych za K. D., poprzez umieszczenie na nim podpisu (...) po uprzednim podaniu się przedstawicielowi (...) S.A. za K. S.. Natomiast to właśnie zachowanie musi zostać wyjaśnione, by dokonać niezbędnych ustaleń w zakresie sprawstwa K. S. i móc merytorycznie zakończyć przedmiotowe postępowania. Ustalenie natomiast powyższych okoliczności w istocie prowadziłyby do nieuprawnionego przeprowadzenia postępowania dowodowego co do istoty sprawy przez sąd odwoławczy.

W tym także miejscu należy podnieść, iż pozbawienie oskarżonej K. S. prawa do obrony skutkujące uchynieniem zaskarżonego wyroku, nie wynikało z błędu sądu rejonowego. W toku prowadzonego postępowania pierwszoinstancyjnego obiektywnie nie było możliwości, by ujawnić powyższe uchybienie. Stało się to możliwe jedynie na skutek apelacji oskarżonej złożonej po przypadkowym powzięciu przez nią informacji o wydanym w sprawie wyroku.

Reasumując: zaskarżony wyrok zapadł z obrazą przepisów prawa procesowego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia. Dokonana przez sąd I instancji ocena możliwości zamknięcia przewodu sądowego i wyrokowania, bez odebrania wyjaśnień od oskarżonej, a także bez uprzedniego przedstawienia oskarżonej stawianego jej zarzutu, była nieuzasadniona i stanowiła naruszenie art. 6 k.p.k., które mogło mieć wpływ na treść wydanego wyroku.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Rejonowy winien umożliwić oskarżonej złożenie wyjaśnień, po uprzednim doręczeniu w/w odpisu aktu oskarżenia oraz zweryfikować linię obrony K. S. zaprezentowaną w apelacji poprzez ponowne przesłuchanie w charakterze świadka - na okoliczność zdarzenia z dnia 10 września 2013 roku - M. D. (2), a ponadto przeprowadzenie innych dowodów, których potrzeba ujawni się w toku prowadzonego postępowania (w szczególności w sytuacji ewentualnego zaprzeczenia przez w/w świadka sfalszowania podpisu K. D. „na konto” K. S. w dniu 10 września 2013 roku).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, nie przesadzając ostatecznego rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.